

A burkolt gyökerű erdészeti csemete-termesztés Csehországban

Az Erdészeti és Energetikai Szaporítóanyag Terméktanács (EESZT) konzorciumvezetésével megvalósuló Magyar-Szlovák INTERREG #foresee című projekt célja a hazai és szlovák szakmai körökben a modern burkolt gyökerű erdészeti csemetetermesztés technológiájának megismertetése.

A módszer széles körű ismerete azért fontos, mert a klímaváltozás miatt ezeknek a szaporítóanyagoknak a használata előtérbe fog kerülni Magyarországon is, hiszen ezzel a technológiával kitölthető az ültetési szezon, illetve a munkaerő folyamatos biztosítása is könnyebben megoldható. A projekt részeként szakmai konferenciákat, tematikus gyakorlati tanulmányutakat is szervez az EESZT.

Az első szakmai tanulmányút során 2025 májusában 40 érdeklődő magyar és szlovák szakember utazott Csehországba, hogy gyakorlati példákon keresztül ismerkedjenek meg a technológiával. A csoport a két legjelentősebb, konténeres szaporítóanyagokat előállító csemetekertet és a cseh állami erdőket ellátó állami magközpontot látogatta meg.

A konténeres erdészeti csemeték alkalmazása Csehországban egyre jelentősebb szerepet tölt be az erdőtelepítési és -felújítási gyakorlatokban. Bár országos szintű, részletes statisztikák kizárólag a konténeres/burkolt szaporítóanyagok felhasználására vonatkozóan csak korlátozottan állnak rendelkezésre, ugyanakkor a csehországi erdészeti csemetetermelők szövetségének szakmai becslése alapján a piacnak már több mint 50%-át ez a szaporítóanyag-típus biztosítja.

Csehország erdőterületei az ország területének mintegy 33,7%-át fedik le, ami körülbelül 2,8 millió hektárt jelent. Az állami tulajdonú erdők kezeléséért a *Lesy České republiky* (LCR) vállalat felelős, amely az ország erdeinek mintegy 46%-át, azaz 1,2 millió hektárt gondoz.

A cseh erdők körülbelül 74-75%-a gazdasági célú, azaz faanyagtermelésre

hasznosított. A lucfenyő dominanciája az elmúlt évek lucpusztulása miatt nagymértékben csökkent, a korábbi lucos állományok helyére alapvetően – a klímaváltozás hatása miatt az erdészeti klímák eltolódását követve – a cseh erdész kollégák bükkös és kocsánytalan tölgyes, gyertyános-tölgyes állományokat telepítenek. A biodiverzitás növelése és az erdők ellenálló képességének fokozása érdekében a cseh erdőgazdálkodás is egyre inkább vegyes, elegyes állományú erdők telepítésére törekszik.

A szaporítóanyag-piac körülményeit jól mutatja, hogy Csehországban 2022-ben – a cseh erdészeti adattár adatai alapján – közel 226 millió csemetét ültettek, amelyek közül 141,5 millió lombos fafaj volt, míg 84,3 millió a tűlevelű. A leggyakrabban ültetett fafajok a bükk, a tölgy és a lucfenyő, de a lucfenyő aránya jelentősen csökkent a korábbi évekhez képest.

Az ország erdészeti magforrását egy központi magbank biztosítja. A magközpontban a magtételek „előállítását” szigorú minőségi követelmények szerint történik, a legmodernebb IT technológiák használatával. Ilyen eszköz például az a magröntgen, amely biztosítja a 100%-os léhamentes magtételek előkészítését, illetve az egységes csírázási állapotban lévő magok meglétét a kiadott tételekben. Az LCR saját, illetve általa akkreditált maggyűjtő területekről származó, genetikai szempontból megfelelő szaporítóanyagot használ. A Týnísté nad Orlicí településen működő magfeldolgozó üzem országos szinten kulcsszerepet játszik a magok kezelésében és tárolásában. A szakmai kirándulás egyik terepi programja folyamán a csoport látogatást tehetett a magközpont területén, és megismerhette annak működését és szervezetét.

A burkolt szaporítóanyagok előállításának példáit a két legnagyobb, ilyen szaporítóanyagok előállítására specializálódott erdészeti csemetekertben tekinthették meg az érdeklődők.

A tanulmányút első napján a *LESCUS Cetkovice, s.r.o.* cégcsoport központi

csemetekertjét tekintették meg a küldöttség tagjai. A *LESCUS s.r.o.* egy vezető cseh erdészeti csemetetermelő vállalat, amely jelentős szerepet játszik az ország erdőfelújítási projektjeiben. A cég központja Cetkovice településen található, és 2024 óta a nemzetközi *LESCUS Holding* része, amely jelenleg három országban – Csehországban, Ausztriában és Argentínában – összesen nyolc erdészeti csemetekertet működtet. A *LESCUS* évente körülbelül 37 millió csemetét állít elő Csehországban, amelyek közül a többség burkolt gyökerű technológiájú, kisebb része pedig szabadgyökerű. A teljesen gépesített csemetekertben éves szinten átlagosan összesen 15 fizikai alkalmazott dolgozik. Ez is jó mutatószáma a költséghatékony termelésnek, illetve az új technológiák előnyeinek.

A tanulmányút résztvevői a *Lesoskolky s.r.o.* csemetekertbe is ellátogattak. A vállalat gyökerei 1895-re nyúlnak vissza, amikor megkezdődött a csemeték termesztése a Recany nad Labem-i faiskolában. A *Lesoskolky s.r.o.* 1992-ben alakult meg, amikor privatizálták az addig állami tulajdonban lévő faiskolát, amely a Hradec Králové-i Kelet-csehországi Állami Erdők része volt. A csemetekertben 1993 óta alkalmazzák a konténeres módszert, és jelenleg az állami erdészeti szektor egyik legnagyobb hazai beszállítója. A *Lesoskolky s.r.o.* vállalat Týnísté nad Orlicí melletti településen lombos és tűlevelű csemetéket is termelnek, főfafajokat és elegyfajokat egyaránt. A vállalat termelési kapacitása 25 millió csemete/év nagyságrendileg.

A szakmai tanulmányút rávilágított arra a tényre, hogy a burkolt gyökerű szaporítóanyagoknak van létjogosultsága a környező államok piacain. A hazai erdészet számára is megkerülhetetlen lesz, hogy ezeket alkalmazza a gyakorlatban, a klímaváltozás és a technológia előnyei miatt (pl. kitölthető ültetési időszakok, nagyobb megeredési arány, gyorsabb növekedés stb.).

Szöveg és kép: **Kárpáti Béla**
elnök/EESZT